

OTA-ONA VA MAKTAB O'QITUVCHISI O'RTASIDAGI ZIDDIYATLI VAZIYATLAR VA ULARNI BARTARAF ETISH YO'LLARI

Zaylovidinov Jaloliddin Nizomiddin o'g'li

Mirzo Ulug'bek nomidagi O'zbekiston milliy universiteti magistri

Annotatsiya: Ushbu maqolada ota-ona va o'qituvchilari munosabatlarida yuzaga keladigan ziddiyatlar haqida tushunchalar berib o'tilgan. Ziddiyatli vaziyatlarni to'g'ri baholash va uni bartaraf etish yuzasidan ma'lumotlar taqdim etilgan. O'qituvchi va ota-ona munosabatlarining bola tarbiyasidagi ahamiyati.

Kalit so'zlar: konflikt, o'qituvchi, nizolar sababi, konfliktli vaziyat, ijtimoiy nizolar, o'quvchi, muzokaralar jarayoni.

Abstract: This article provides insight into the conflicts that arise in the relationship between parents and teachers. Information on correct assessment of conflict situations and its elimination is provided. The importance of teacher and parent relations in child education.

Key words: conflict, teacher, cause of conflicts, conflict task, social conflicts, student, negotiation process.

Konfliktlar (lot. contractus - to'qnashuvdan) - juda keng tarqalgan hodisa. Ular insonga butun hayoti davomida hamroh bo'ladi va maktabdagi nizolar muammosi bundan mustasno emas. Muayyan turdagi sabablar ta'lim muassasalarida ma'muriyat va o'qituvchi, o'qituvchi va o'qituvchi, o'qituvchi va o'quvchi, ota-ona va o'qituvchi o'rtasidagi ziddiyatli vaziyatlarni kelib chiqishiga sabab bo'lmoqda. Har qanday o'rta maktab o'quvchisi boshqa odamlar bilan normal munosabatlarni o'rnatish va saqlash uchun yetarli hayotiy tajribaga ega.¹

So'nggi yillarda o'qituvchilar va ota-onalar o'rtasidagi munosabatlar ancha murakkablashib va keskinlashib bormoqda. Ko'plab olimlarning ta'kidlashicha, turli holatlar va omillar nizolarni keltirib chiqarishi mumkin: odamlarning ruhiy holati va munosabatlari, ularning munosabatlardagi pozitsiyalari, alohida individual va shaxsiy xususiyatlar. Har qanday konflikt maqsadlar, manfaatlar, pozitsiyalar, fikrlar, qarashlar, e'tiqodlar, shaxsiy fazilatlar, shaxslararo munosabatlar, bilim, ko'nikma, qobiliyat, boshqaruv funktsiyalaridagi qarama-qarshiliklar asosida yuzaga keladi.

¹ Nemov R.S., Kirpichnik A.G. Jamoaga yo'l / talabalar jamoasi psixologiyasi haqida o'qituvchilar uchun kitob. - M.: Pedagogika, 1988 yil.

O'qituvchilar va ota-onalar o'rtasidagi ziddiyat sabablari

O'qituvchilar va ota-onalar o'rtasidagi nizolar o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi ziddiyatdan boshlanadi. O'quvchi har doim itoatkor bo'la olmaydi va o'qituvchi har doim ham sabrli bo'la olmaydi. Bu inson omili va undan uzoqlashib bo'lmaydi. "O'qituvchi-ota-ona" tizimidagi ziddiyatli vaziyatlarning o'ziga xos sabablari ota-onalar nuqtai nazaridan boshqacha o'qituvchilar nuqtai nazaridan boshqacha tavsiflanadi. Quyida shu ikki nuqtai nazarlardan kelib chiqib ziddiyatli vaziyatni sabablarini keltirib o'tilgan.

Ota-onalar nuqtai nazaridan:

- o'qituvchining qobiliyatsizligi: *noto'g'ri narsani o'rgatadi, noto'g'ri yo'lni o'rgatadi, ota-onalar bilan normal muloqot qila olmaydi;*
- o'qituvchining bolaga yondashuvni topa olmasligi: *mening bolam qodir, lekin u undan qo'rqadi;*
- o'qituvchilar barcha bolalarni "sevimli va boshqalarga" ajratadilar;
- bolaning taraqqiyoti: *baholarni kamaytiradi, noxolis baholaydi, talablarni oshirib yuboradi;*
- bolalarni kamsitish, ularni haqorat qilish;
- bolalar oldida ota-onalar haqida yomon gapirish;

O'qituvchilar nuqtai nazaridan:

- ota-onalarning bolani tarbiyalashdagi muvaffaqiyatsizligi: *ular elementar talablarni bajarmaydilar, masalan, farzandi maktab formasida maktabga borishi, jismoniy tarbiya uchun zarur formaga ega bo'lishi; bolaga yetarlicha e'tibor bermang;*
- bolangiz haqida juda yuqori fikr;
- ota-onalar maktabdagi tasodifiy va tashqi kuzatuvlariga tayanadilar;
- ular hech narsaga chuqur kirmaydilar;
- o'qituvchilarni yuzaki hukm qilish;
- bolaning nazoratidan butunlay chiqib ketish;
- ko'pincha o'quv jarayoniga aralashish;
- sinf rahbari bizning farzandimizga mos kelmaydi;

O'qituvchilar va ota-onalar bilan ziddiyatli vaziyatlarning oldini olish bo'yicha ish shakllari va usullari

O'qituvchilar va o'quvchilarning ota-onalari bilan amaliy ishda ko'plab ta'lim muassasalari hozirgi vaqtda maktab muhitida ziddiyatli vaziyatlarning oldini olish uchun bir qancha ish shakllari va usullardan foydalandik. Bular:

O'qituvchilar bilan ishlash shakllari: pedagogik kengash, o'qituvchilar kengashi seminari, ilmiy-amaliy konferentsiya, direktor bilan uchrashuv, o'quv-uslubiy va o'quv seminarlari va boshqalar.

Ota-onalar bilan ishlash shakllari: maktab miqyosida va sinfda ota-onalar yig'ilishlari, maktab konferentsiyalari, psixologik-pedagogik ma'ruzalar, ota-onalar o'qishlari, davra suhbatlari, ota-onalar halqasi, muhokamalar, ota-onalar kechalari, ota-onalar samaradorligi bo'yicha treninglar, intellektual o'yinlar.

Maktab muhitida o'qituvchi va ota-onalar o'rtasidagi nizolarni oldini olish uchun yuqoridagi kabi kechalar va uchrashuvlar tashkillab turish bu maktab ma'muriyating asosiy vazifasi hisoblanadi. O'qituvchilarni ota-onalar bilan normal muloqat qilishini taminlash va ota-onalar tomonidan bo'ladigan turli xil taziqlar va tanqidlardan himoya qilish maktab ma'muriyating vazifasiga kiradi.

Ota-onalar bilan nizoli vaziyatga bormaslik uchun o'qituvchiga tavsiyalar

- esda tutingki, mojaro paytida hissiyotlar aqldan ustun turadi;
- muammoni hal qilishda ko'p muqobil yondashuvdan foydalaning (boshqa shaxsning takliflarini rad qilmang, xato qilish huquqini saqlab qo'ying, barcha variantlarni diqqat bilan tahlil qiling);
- ziddiyatni qayta ko'rib chiqing (nima haqiqatan ham muhimligini aniqlang, agar vaziyat hal etilmasa nima bo'ladi, muammoni hal qilishga e'tibor bering, u bilan bog'liq his-tuyg'ularga emas);
- ichki kuchlanishni kamaytirishga harakat qiling (his-tuyg'ularning chiqishi borligiga ishonch hosil qiling, hiyla emas, oqim kerak, lekin odamga emas, balki biznesda sherikning hissiy holatini ayt mang.²

Xulosa

Oldingi zamonlardan bola tarbiyasida ota-ona va ustozlar hamkorlikda ish olib borishgan. Bu hamkorlik natijasida jamiyatimiz rivojiga hissa qo'shadigan ziyoli kadrlar yetishib chiqqan va chiqib kelmoqda. Hozirgi kunda bu an'ana davom etib kelmoqda lekin ba'zi vaziyatlarda maktablarda ota-onalar o'qituvchi faoliyatiga o'rinsiz aralashishi va o'qituvchiga hurmatsizligi holatlari ham kuzatilib turibdi. Bunday og'riqli vaziyatlar bola tarbiyasiga ham salibiy ta'sir qilib o'qituvchini hurmat qilmaslik va uni buyruqlariga bo'ysinmaslik holatlari sodir bolmoqda. Oldingi davrlarda o'qituvchi Bolani o'qishi va tarbiyasi haqida ota-onaga aytsa ota-ona bolasini oldiga

² Antsupov A.Ya., Shipilov A.I. Konfliktologiya. - Sankt-Peterburg: Pyotr, 2008 yil.

chaqirib unga tog'ri tushuntirgan, hozirgi kunga kelib esa farzandini aybi haqida ota-onalarni ogohlantirsangiz aybni sizdan yoki ta'lim muassasasidan qidirmoqda bu holatlar bola tarbiyasida juda ko'pab buzulishlarga sabab bo'moqda. Ota-onalar ham o'qituvchilar ham bir-birlarini tog'ri tushunib hamkorlikda faoliyat olib borishlari farzandini kelajagi uchun juda foydali bolishini hurmatli ota-onalarimiz ham tushunib yetishmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yhati:

1. Nemov R.S., Kirpichnik A.G. Jamoaga yo'l / talabalar jamoasi psixologiyasi haqida o'qituvchilar uchun kitob. - M.: Pedagogika, 1988 yil.
2. Antsupov A.Ya., Shipilov A.I. Konfliktologiya. - Sankt-Peterburg: Pyotr, 2008 yil.
3. Grishina N.V. Psixologiya konfliktov i puti ix preodoleniya. -M.: 2002.